

עין משפט
נר מצוה

פא:

שהפֿלפֿלין חייבין בערדא. אין להקשות כמו שחייצין צעלנא חייצין נמי צמעשר וכיון שחייצין צמעשר מנממא טוממא אוכלין דמתן צפרק צא סימן (מדה דף ג.) כל שחייצ צמעשר מנממא טוממא אוכלין אַלמא מטמאין טוממא אוכלין ד״ל הא צרטיבתא הא ציציטתא אצל ה״ר שמעון מיינציג״א הקשה מהא דאמר׳ צפ׳ צכל מערצין (עירובין דף כח.) זרע גרגיר מתעשר וכו׳ עד זרע גרגיר למאי חזי שכן ראשונים שלא היה להם פלפלין שזחקין אותו ומטבילין צו את הלל׳ וא״כ כל שכן פלפלין דעדיפי טפי ואפי׳ יציטתא חייצ צמעשר וכיון דחייצ צמעשר יטמא טוממא אוכלין וי״ל דודאי אותן פלפלין שנשחקין וגובלין אותן צמים כעין שעושין לטבול צו דבר הנהו חזו צעניייהו לאכילה וחייוצין צמעשר ומטמא טוממא אוכלין אצל אותם שלא נגבלו צמים שנטחנו ונידוקו כעפרורית צעלמא כעין שעושין לתם לתוך הקדירה הנהו פטורין מן המעשר דלא חזו לאכילה הכי ואין מטמא טוממא אוכלין אי נמי י״ל דזרע גרגיר אינו חייצ צמעשר משום הא מילתא לחוד שמתבילין צו צלי אלא לאחר שחיקתו חזי למיכל נמי צענייה ומשום הכי חייצ צמעשר והא דנקט הסם ומטבילין צו צלי ולא נקט דאכלי ליה נמי צענייה משום דעיקר שחיקתו כדי לטבול צו אצל פלפלין דאפי׳ צתר שחיקתן לא חזו צעניייהו לא מחייצי ועוד יש להקשות על ההיא מתנייתן דנהי והכי תבלין דחייצין צמעשר כדאמרין פ״ק דחולין (דף ו.) ואם אמר לה עשי לי משליכי חושש לשאור ותבלין שבה משום מעשר ומשום שצניית ואין מנממא טוממא אוכלין כדמוכח בהעור והרעוב (סס דף קב.) דמפרש בגמרא מאי קיפה פירמא ופרין אצוי היא עצמה טממא טוממא אוכלין אלא מאי קיפה תבלין ומיהו י״ל דחושש משום מעשר דקמני לא קאי אלא אשאור אצל משום שצניית קאי אמתרייהו דאפי׳ אוכלי בהמה יש מהן שחייצין שצצניית כדמוכח צמים׳ שצניית (פ״ח משנה א) ולא נהירא

דצפרק צכל מערצין (עירובין דף כט.) תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר עוכלא תבלין וליטרא ירק ופי׳ רש״י דקאי אאין פוחמין לעני צגורן אַלמא תבלין חייצין צמעשר וי״ל שיש מיני תבלין הרבה יש מהן דעיקרן לטעמא עבדי והנהו פטורין מן המעשר ואין מטמאין טוממא אוכלין וצהנהו מיירי בהעור והרעוב (חולין דף קב.) ויש מהן דחזו לאכילה צעניייהו כגון צלל וקפלוט וכיוצא בהם פעמים שמתבלין בהן הקדירה וכמו שבת דצפר׳ צא סימן (מדה דף נא:) והנהו חייצין צמעשר ומטמא טוממא אוכלין וצהנהו איירי צפ״ק דחולין (דף ו.) ובצכל מערצין (עירובין דף כט.) ואע״ג דלמרינן עלה צפרק צכל מערצין משום דקמני בה תבלין ומתבלין לאו בני אכילה נינהו וייתו צלא תיקון לגמרי שצריך תיקון קצת ולענין עירוב צעין דחזי צשעת קניית עירוב מידי דהוא אחטין ושעורין דאין מערצין בהן וחייוצין צמעשר: **הא ברטיבתא הא ביבישתא.** דיציטתא לא הויא מאכל ומאיא טעמא נמי אמרינן כביד מצרכין (ברכות דף לו:) דזוגצילא יציטתא אינה טעונה צרכה: אַלל

עניו. על דבר אשר ענה את אשת רעהו (דברים כב): **היא גופה שבה איקרי.** וצלוא ג״ש נמי נפקא מיניה וציה דכיון דאיקרי שבת לענין עניו הוה ליה כשבת לעונש ואזהרה: **ספצפו צפצכס.** ומשבת שצמן לא גמר דאיקרי שבת דאיצטריך ליה לצריו כל (א) הענין

הוא גופיה שבת איקרי דכתיב יתשבתו שבתכם בשלמא רב פפא לא אמר כרב אחא בר יעקב דקרא דכתיב בגופיה עדיף אלא רב אחא בר יעקב מאי טעמא לא אמר כרב פפא מיבעי ליה לכדתניא^(א) יועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש יכול יתחיל ויתענה בתשעה ת״ל בערב אי בערב יכול משתחשך ת״ל בתשעה הא כיצד אמתחיל ומתענה מבעוד יום מכאן שמוסיפין מחול על הקודש ואין לי אלא בכניסתו ביציאתו מגין ת״ל מערב עד ערב ואין לי אלא יוה״כ^(ב) (ימים טובים) מגיין ת״ל תשבתו אין לי אלא^(ג) (ימים טובים צשבתות) מגין ת״ל שבתכם הא כיצד כל מקום שנאמר שבות^(ד) (מכאן שמוסיפין) מחול על הקודש ותנא דעצם עצם האי בתשעה לחודש מאי עבד ליה מיבעי ליה לכדתני חייא בר רב מדיפתי דתני חייא בר רב מדיפתי^(ה) וועניתם את נפשותיכם בתשעה וכי בתשעה מתענין והלא בעשור מתענין אלא לומר לך דכל האוכל וישותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשרי: אכל אוכלין שאין ראוין לאכילה: ^(ו) אמר רבא כם פלפלי ביומא דכפורי פטור כם זוגבילא ביומא דכפורי פטור מיתבי^(ז) היה רבי מאיר אומר ממשמע שנאמר² וערלתם ערלתו את פרוי אינו יודע שעץ מאכל הוא אלא מה תלמוד לומר עץ מאכל עץ שטמעו עצו ופריו שוה הוי אומר זה פלפלין ללמדך שהפלפלין חייבין בערלה ואין ארץ ישראל חסרה כלום שנא'³ לא תחסר כל בה ל״ק ההא ברטיבתא

והא ביבישתא א״ל רבינא למרימר והאמר רב נחמן⁴ האי יהימלתא דאתי מבי הנדואי שריא ומברכינן עליה בורא פרי האדמה לא קשיא הא ברטיבתא והא ביבישתא ת״ר יאכל עלי קנים פטור חלולבי גפנים חייב יאילו הן לולבי גפנים אמר רבי יצחק מגדלאה כל שלבלבו מר״ה ועד יוה״כ ורב כהנא אמר כל שלשים יום תניא כוותיה דר׳ יצחק מגדלאה אכל עלי קנים פטור ולולבי גפנים חייב אלו הן לולבי גפנים כל שלבלבו מר״ה ועד יוה״כ: שתה ציר או מוריים פטור: הא חומץ חייב מתני׳ מגי רבי היא דתניא ר׳ אומר חומץ משיב את הנפש דרש רב גידל בר מנשה מבירי דנרש אין הלכה כרבי לשנה נפקי כולי עלמא מזוגו ושתו חלא שמע רב גידל ואיקפד אמר אימר דאמרי אנא דיעבד לבתחלה מי אמרי אימר דאמרי אנא פורתא טובא מי אמרי אימר דאמרי אנא ח׳י מזוג מי אמרי: מתני׳

הוא תנא דרדשי בעצם, האי קרא ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש מאי עבד ליה, מיבעי ליה לכדתני חייא כו. אבל אוכלין שאין ראויין לאכילה שהם משקין שאין ראוין לשתיה, שתה ציר או מוריים פטור. דייקנן מינה הא חומץ חייב ורבי היא, דתני חומץ משיב את הנפש. דרש גידל בר מנשה לית הלכתא כרבי. ואסיקנא הא גידיל אי שתה חלא (וזי פטור אבל מוזג) חייב דאיעבד פטור אבל לבתחלה לא. א״ר יוחנן כס פלפלייא זוגבילא ביומא דכפורי פטור. אבל זוגבילא רטיבתא (דהיא) [נהא] חמלתא דאתאי מבי הינדוי שריא ומברכין עליה בורא פרי האדמה. ת״ר אבל עלה גפנים פטור, לולבי גפנים שלבלבו מראש השנה, אם אכלן ביום הכפורים חייב כי לחין הן וכאילו אוכל הן.

יום הכיפורים פרק שמיני יומא

עניו. על דבר אשר ענה את אשת רעהו (דברים כב): **היא גופה שבה איקרי.** וצלוא ג״ש נמי נפקא מיניה וציה דכיון דאיקרי שבת לענין עניו הוה ליה כשבת לעונש ואזהרה: **ספצפו צפצכס.** ומשבת שצמן לא גמר דאיקרי שבת דאיצטריך ליה לצריו כל (א) הענין כדאמר צריש פרקין (דף עד.) שצמן שצות אי נמי שבת שצמן היא ללו יומא איקרי שבת אלא הכי קאמר מנוח׳ מרגוע היא לכס והיכא נמי דכתיב שבת שצמן הוא לשון זכר אף לשון מנוחה הוא לשון זכר אצל יומא לא איקרי שבת להכי נקט תשצמו שצמכס יתירא דהוא גופיה איקרי שבת: **מיצעיא ליה לצדסניא.** לשאר ימים טובים ולא איום כפורים קאי: **ותנא דעטס עטס.** מדאיצטריך למעוטי לתוספת החול מעונש ומאזהרה ממילא שמעינן דמוסיפין והאי ועניתם צתשעה מאי עבד ליה: **כל האוול ושופס וכו׳.** והכי משמע קרא ועניתם צתשעה כלומר התקן עצמך צתשעה^(א) שמוכל להתענות בעשרה ומדלפקיה קרא לשון עניו לומר לך הרי הוא כלאו מתענה צתשעה: **כס פלפלין.** אין זה י״שוב דעת שאין זה דרך אכילמו: **מיסיני וכו׳.** אַלמא מאכל קרי ליה: **שהפלפלין חייצין צערלה.** מין אינן הוא: **רטיבא.** חזי למיכל: **הימלתא.** ליטוריוג״ה שמפטמים צמים כחוסים צדצס: **מגי הנדואי.** מארץ כוש: **שריא.** ואין משום צישולי נכרים שנאכל כמות שהוא חי ולא משום גיעולי נכרים דנותן טעם לפגם ומדקאמר אין צו משום צישולי נכרים ש״מ דרך אכילמו כשהוא חי: **מר״ה עד יום הכפורים.** אצל לצלצו קודם ר״ה כדר נעשו קשים ועץ צעלמא נינהו: **משיב אם הנפש.** ומצטנא את העניו: **מוזג.** נתנו צו מים להתיש כחו: מתני׳

והא ביבישתא א״ל רבינא למרימר והאמר רב נחמן⁴ האי יהימלתא דאתי מבי הנדואי שריא ומברכינן עליה בורא פרי האדמה לא קשיא הא ברטיבתא והא ביבישתא ת״ר יאכל עלי קנים פטור חלולבי גפנים חייב יאילו הן לולבי גפנים אמר רבי יצחק מגדלאה כל שלבלבו מר״ה ועד יוה״כ ורב כהנא אמר כל שלשים יום תניא כוותיה דר׳ יצחק מגדלאה אכל עלי קנים פטור ולולבי גפנים חייב אלו הן לולבי גפנים כל שלבלבו מר״ה ועד יוה״כ: שתה ציר או מוריים פטור: הא חומץ חייב מתני׳ מגי רבי היא דתניא ר׳ אומר חומץ משיב את הנפש דרש רב גידל בר מנשה מבירי דנרש אין הלכה כרבי לשנה נפקי כולי עלמא מזוגו ושתו חלא שמע רב גידל ואיקפד אמר אימר דאמרי אנא דיעבד לבתחלה מי אמרי אימר דאמרי אנא פורתא טובא מי אמרי אימר דאמרי אנא ח׳י מזוג מי אמרי: מתני׳

הוא תנא דרדשי בעצם, האי קרא ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש מאי עבד ליה, מיבעי ליה לכדתני חייא כו. אבל אוכלין שאין ראויין לאכילה שהם משקין שאין ראוין לשתיה, שתה ציר או מוריים פטור. דייקנן מינה הא חומץ חייב ורבי היא, דתני חומץ משיב את הנפש. דרש גידל בר מנשה לית הלכתא כרבי. ואסיקנא הא גידיל אי שתה חלא (וזי פטור אבל מוזג) חייב דאיעבד פטור אבל לבתחלה לא. א״ר יוחנן כס פלפלייא זוגבילא ביומא דכפורי פטור. אבל זוגבילא רטיבתא (דהיא) [נהא] חמלתא דאתאי מבי הינדוי שריא ומברכין עליה בורא פרי האדמה. ת״ר אבל עלה גפנים פטור, לולבי גפנים שלבלבו מראש השנה, אם אכלן ביום הכפורים חייב כי לחין הן וכאילו אוכל הן.

דשאי זרע גרגיר ששחקוהו גם הוא ראוי לאכול צפני ענמו, אצל פלפלין אין ראויין לאכול צפני ענמן אלא לטיבול צעלמא. אצל קשה עוד לה״ר אלוהי בני יוסף וכללל הוא, והכי תבלין שחייצין צמעשר כדתניא [חולין א, א] הטמן לצביטתו שיקם (מעשר את שהוא טמן לה) [לאפות וקדרה לצלל חושש לשאור ותבלין שבה משום מעשר ומשום שצניית] ואפילו הכי אין מטמאין טוממא אוכלין כדתניא צפרק העור והרעוב [סס קב, א] בני מאי קיפה פירמא ומסקין [נדריהו תבלין דאין טעמא טוממא אוכלין]. ואומר רבינו דשני מיני תבלין יש, דהא אפילו שבת אמרינן פרק צא סימן [מדה נא, ב] דאיכא דלטעמא עבדא ואיכא דלאו לטעמא עבדא. אי ימי אומר ה״ר אלחנן דמעשר קאי אשאור, ותבלין (ושפעמי׳) [אשצניית גרידתא] דאפילו אוכלי בהמה [יש] דחייצין שצצניית.

מסורת הש״ס

(א) ד״ה דף ט, טז (ב) ז״ל צמות, א (ג) ז״ל צמות ימים טובים וכו״א צריה ט, וכן צרי״ף ורל״ש, (ד) ז״ל מוסיפין כ״א צריה, (ה) צרכות דף ח: פסחים דף צכ: צריה דף ט, (ו) צרכות דף לו: (ז) שס כוסה דף לה. [נ״ש ונכש״י שס וז״ט], (ח) צרכות דף לו: ע״ש,

תורה אור השלם

1. שבת שבתן הוא לכס ויעניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש בערב מערב עד ערב תשבתו שבתכם: ויקרא כג לב 2. וכי תבאו אל הארץ ותשקתם כל עץ מאכל וערלתו ערלתו את פרוי שלש שנים ויהיה לכם גידלים לא יאכל: ויקרא יט כב 3. ארץ אשר לא במסגרת האכל בה לחם לא תחסר כל בה ארץ אשר אבניה ברזל ותהרריה תחצב נחשת: דברים ח ט

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה שצמן כו' לצריו לה העניוים כדאמרן צריש פרקין דף עד ע״א שבת שבתון כו' וכו' (ב) ד״ה כל האוכל כו' התקן עצמך צתשעה כד' שמוכל להתענות:

תוס' ישנים

מעלה עליו הכתוב באילו התענה תשיעי ועשרי. אם נטווה, אצל ענשי שלל נטווה אסור הוא כק. צ״מדרך שהפלפלין חייבין בערלה. וא״מ כיון שחייצין צערלה הוא הדין צמעשר, ואפילו הכי אין מטמאין טוממא אוכלין כדתניא צפרק צא סימן [נדה נא, ב], ואם כן הא טוממא אוכלין אין זה אמת, דהא אינה פלפלין שחייצין צמעשר כדפרישית ואין מטמאין טוממא אוכלין. י״ל דהכא מיירי צרטיבתא כדאמרין הכא ואינה מטמא טוממא אוכלין, אצל היא דפי׳ צא סימן דפלפלין אין מטמאין מיירי ביבישתא. אצל הקשה ה״ר שמעון מדקאמרין צפ׳ צכל מערצין [עירובין נא, א] זרע גרגיר מתעשר זרע וירק דחזי לאכילה. (מפי) [נפי שוראשונים שלא היה להם פלפלין שזחקין אותו ומטבילין צו את הלל׳] נלל, [ומהאין טעמא (מתעשר) ואפילו הכי אין מטמאין טוממא אוכלין. ואומר רבינו דשני מיני תבלין יש, דהא אפילו שבת אמרינן פרק צא סימן [מדה נא, ב] דאיכא דלטעמא עבדא ואיכא דלאו לטעמא עבדא. אי ימי אומר ה״ר אלחנן דמעשר קאי אשאור, ותבלין (ושפעמי׳) [אשצניית גרידתא] דאפילו אוכלי בהמה [יש] דחייצין שצצניית.